

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Räisänen, Tiina; Karjalainen, Marianna

Title: Monikielisyys ja viestintätaidot : työelämään siirtyneet diplomi-insinöörit ja tekniikan alan korkeakouluopiskelijat kielten oppijoina ja käyttäjinä

Year: 2018

Version:

Please cite the original version:

Räisänen, T., & Karjalainen, M. (2018). Monikielisyys ja viestintätaidot : työelämään siirtyneet diplomi-insinöörit ja tekniikan alan korkeakouluopiskelijat kielten oppijoina ja käyttäjinä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(2).
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2018/monikielisyys-ja-viestintataidot-tyoelamaan-siirtyneet-diplomi-insinoorit-ja-tekniikan-alan-korkeakouluopiskelijat-kielten-oppijoina-ja-kayttajina>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Monikielisyys ja viestintätaidot: työelämään siirtyneet diplomi-insinöörit ja tekniikan alan korkeakouluopiskelijat kielten oppijoina ja käyttäjinä

Miten tekniikan alan ammattilaisten tulisi osata viestiä työelämässä, ja mitä kieliä heidän tulisi osata? Millaista monikielisyyttä he todellisuudessa kohtaavat työssään? Tässä artikkelissa etsimme vastauksia näihin kysymyksiin raportoimalla haastattelututkimuksen tuloksista. Tutkimusta varten haastateltiin 18 joko vastavalmistunutta diplomi-insinööriä tai opintojen maisterivaiheessa olevaa tekniikan alan korkeakouluopiskelijaa, joista 16:lla oli oman alan työkokemusta. Tulokset kertovat, että vaikka haastateltavat ovat opiskelleet muitakin kieliä kuin englantia ja ovat kiinnostuneet oppimaan niitä lisää, kynnys puhua niitä on monella korkea ja niiden käyttö työelämässä on vielä verrattain vähäistä. Työelämän kielet ovat suomi ja englanti, viestintätaidot ovat hyvin monimuotoisia, ja suurimmat haasteet liittyvät eri ammattiryhmien ja kulttuurien kanssa kommunikoimiseen.

Julkaistu: 11. huhtikuuta 2018 | Kirjoittanut: Tiina Räisänen ja Marianna Karjalainen

Tausta

Työelämän jatkuva muutos vaikuttaa väistämättä työntekijöiden osaamisvaatimukseen. Digitalisaatio, uudet työmuodot ja työnteon tavat, itsenäisyys ja moniammatilliset ja -kulttuuriset tiimit kuvastavat tämän päivän työelämää. Tulevaisuuden työelämästä puhuttaessa on tutkimuksissa ja selvityksissä nostettu esiin sosiaaliset taidot, yhteistyö- ja viestintätaidot sekä itsensä johtamisen ja uusien roolien hallintakyvyt (ks. Tikka 2016; Arola 2017). Työntekijät tarvitsevat tilannetaajua ja mukautumistaitoja sekä paineen ja epävarmuuden sietokykyä. Tulevaisuuden työelämässä menestyvät hyvillä tunnetaidolla varustetut (ks. Salmi 2018), matemaattisesti lahjakkaat vuorovaikuttajat ja sosiaaliset ihmiset, jotka myös ansaitsevat enemmän kuin muut (ks. Koljonen 2018). Työelämän vaatimuksissa on pitkälti kyse kieli- ja viestintätaidoista, jotka ovat keskeinen osa ammattitaitoa (ks. esim. Sajavaara 2010; Räisänen 2013) ja jotka luovat pohjan työelämän erilaisissa ja muuttuvissa tilanteissa toimimiselle. Monipuolista kielitaitoa pidetään tärkeänä

työelämässä (EK 2014), ja näin ollen se on keskeinen tavoite tulevaisuuden kielikoulutuksessa (ks. Pyykkö 2017).

Tulevaisuuden työelämästä ja Suomen kilpailukyvyistä puhuttaessa teknologia ja siihen liittyvät alat nousevat lähes poikkeuksetta esille (ks. Suomalaisen työn liitto 2017). Tässä yhteydessä on tärkeää pohtia tekniikan alan kielitaitotarpeita ja sitä, miten tekniikan alan ammattilaisten tulisi työelämässä osata viestiä ja mitä kieliä heidän tulisi osata. Millaista monikielisyyttä he todellisuudessa kohtaavat työssään? Tässä artikkelissa etsimme vastauksia näihin kysymyksiin raportoimalla haastattelututkimuksen tuloksista.

Tutkimusta varten haastateltiin 18 joko vastavalmistunutta diplomi-insinööriä tai opintojen maisterivaiheessa olevaa tekniikan alan korkeakouluopiskelijaa. Haastattelut käsittelivät kielten opiskelua ja käyttöä sekä kieliin liittyviä kokemuksia opinnoissa ja oman alan työtehtävissä. Artikkelit täydentää osaltaan aikaisempia selvityksiä ja tutkimuksia työelämän kielitaitotarpeista Suomessa (esim. Huhta 2010; Huhta, Vogt, Johnson & Tulkki 2013; EK 2014; Karjalainen & Lehtonen 2008; Vaattovaara 2017). Se on osa Suomen Akatemian rahoittamaa Ammatilliset viestintärepertuaarit - tutkijatohtorihanketta, jossa tutkitaan työelämän monikielisiä viestintäkäytänteitä, kulttuurienvälisyyttä ja viestintärepertuaarien multimodaalista luonnetta yksilön näkökulmasta.

Aineisto

Tutkimukseen osallistui 18 haastateltavaa eri tekniikan aloilta. Heistä kolme oli vastavalmistuneita ja loput yliopisto-opintojensa maisterivaiheessa, ja 16:lla oli oman alan työkokemusta Suomessa. Tutkimukseen rekrytoitiin ensisijaisesti sellaisia henkilöitä, joilla oli jo kokemusta oman alansa töistä. Suurimmalla osalla tätä kokemusta oli 1–5 vuotta, yhdellä yli kymmenen vuotta.

Haastateltavien äidinkieli oli kahta lukuun ottamatta suomi. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Alla olevassa taulukossa 1 esittelemme lyhyesti haastateltujen opintoalan, opiskellut kielet (peruskoulusta haastatteluhetkeen), työkokemuksen ja työssä käytettyjen kielten ensisijaiset tehtävät (myös vähäinenkin käyttö, kuten lukeminen silloin tällöin, huomioidaan).

Taulukko 1. Haastateltavien tausta.

OPINTOALA	OPISKELLUT KIELET	TYÖKOKEMUS (+ = oman alan yritys/ tehtävänkuvaa)	KIELTEN ENSISIJAISET TEHTÄVÄT TYÖSSÄ	suomi ensisijaisesti työkavereiden kesken
			englanti	muu
tietotekniikka	englanti, ruotsi, espanja, ranska	+ / koodaus	koodaus	espanja: esimies
tietotekniikka	englanti, ruotsi, saksa	+ / koodaus, projektijohtaminen	kollegat, asiakkaat	saksa: dokumentit
tietotekniikka	englanti, ruotsi, venäjä	+ / ohjelmointi	dokumentointi	
tietotekniikka	englanti, ruotsi, ranska	+ / koodaus	palaverit, dokumentit	
fysiikka	englanti, ruotsi, ranska	+ / tutkimus	dokumentit	ranska: kollegat
fysiikka	englanti, ruotsi, saksa, venäjä	+ / koodaus, tutkimus	dokumentit, palaverit	
tietoliikenne	englanti, ruotsi, saksa	+ / tekninen asiantuntija	koulutustilaisuuDET, dokumentit	
konetekniikka	englanti, ruotsi, saksa	+ / tuotekehitys, yrittäjä	dokumentit	
konetekniikka	englanti, ruotsi, ranska, saksa	+ / tuotekehitys	dokumentit	italia: esimies
konetekniikka	englanti, ruotsi, ranska, saksa, kiina	-		
koneautomaatio, tietotekniikka	englanti, ruotsi	+ / projektijohtaminen	dokumentit, asiakkaat	
materiaalitekniikka	englanti, suomi	+ / tutkimus	dokumentit	
tuotantotalous	englanti, ruotsi, saksa	+ / tutkimus, konsultointi	dokumentit, asiakkaat	ruotsi: raportit
materiaalitiede + tietotekniikka	englanti, ruotsi, korea	+ / suunnittelu	puhelut, sähköpostit	
sähkötekniikka	englanti, ruotsi, ranska, italia, saksa	+ / suunnittelu	dokumentit	ruotsi: kollegat
sähkötekniikka	englanti, ruotsi, venäjä	+ / tuotekehitys	dokumentit	venäjä: dokumentit
konetekniikka + vesi- ja ympäristötekniikka	englanti, ruotsi, ranska, saksa	-		
kaupunki-suunnittelu	englanti, ruotsi, saksa, kiina	+ / suunnittelu	-	ruotsi: dokumentit

Kielet opinnoissa

Yksi Suomen kielivarantoa käsittelevän *Monikielisyys vahvuudeksi - selvityksen* (Pyykkö 2017) keskeinen suositus on aloittaa ensimmäisenä vieraana kielenä jonkun muun vieraan kielen kuin englannin opiskelu, sillä englanti on hyvin vahvasti läsnä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä ajattelu heijastuu myös haastatteluista. Englannin kielen taito koetaan luonnollisena ja oletuksena työelämässä, kun taas muiden kielten oppimisessa on suurempi hyötynäkökulma. Moni haastateltava olikin omaksunut englannin jo lapsena esimerkiksi englanninkielisten pelien (erityisesti tietotekniikan opiskelijat), ulkomailla asumisen (kaksi haastateltavaa) tai englanninkielisen peruskoulun (kaksi haastateltavaa) ansiosta. Eräs informantti kuvaa, kuinka

oon potalta saakka istunut tietokoneen ääressä, se (englanti) oli monelta osin tuttua jo valmiiksi

Kielten opiskelu selkeästi kiinnostaa tätä joukkoa. Osa haastateltavista oli opiskellut peruskoulussa muitakin kieliä kuin englantia ja ruotsia: kaksi oli lukenut saksaa ja neljä ranskaa alakoulusta yläkouluun tai lukioon asti. Pitkänä aloitettua kieltä eivät kaikki kuitenkaan pitäneet vahvana kielenä (*emmä koskaan hyvä ollu saksassa; ei oo menny mitenkään hirveen hyvin koskaan kielet*). Lukiossa ja/tai yliopisto-opintojen aikana osa oli lukenut joko saksaa, ranskaa, italiaa, venäjää, espanjaa, kiinaa, koreaa tai useampaa kieltä.

Haastateltavat suorittivat kandidaatin opinnot suomeksi, jolloin opetus oli suomenkielistä mutta materiaali usein englanniksi. Sen sijaan maisterivaihe suoritettiin pääsääntöisesti täysin englanniksi. Englanninkielisissä maisteriopinnoissa nähtiin enimmäkseen positiivisia puolia, kuten alakohtaisen sanaston oppiminen ja monikielisissä ryhmissä toteutetut ryhmätyöt, joiden avulla kynnys englannin käyttöön laski tai hävisi kokonaan – tosin, jos kaikki luennolle osallistuneet olivat suomenkielisiä, kieli vaihtui usein suomeen. Ryhmätyötilanteet olivat myös välillä haasteellisia, jos englannin kielen taso ryhmäläisten välillä vaihteli. Haastatteluissa kuvattu opiskeluaikaisten ryhmätöiden monikielisyys vastaa lähes täysin työssäkäyvien haastateltavien kuvauksia kielten käytöstä työelämässä: suomalaisten kollegojen kanssa käytetään suomea, mutta kirjallinen dokumentaatio ja puheessa käytetyt tekniset termit ilmaistaan luontevasti englanniksi suomeakin puhuttaessa. Ainoastaan yksi haastateltava mainitsi erityisesti suosivansa suomea.

Työkielinä suomi ja englanti, bonuksena muut kielet

Haastateltavat kokivat, että työelämässä suomella ja englannilla pärjää, vaikka muitakin kieliä olisi hyvä osata. Sekä suomi että englanti toimivat työkielinä useimmiten siten, että työkavereiden kanssa puhutaan suomea erityisesti epävirallisissa tilanteissa, kun taas kirjalliset työtehtävät (dokumentaatio, raportit, artikkelit, koodaus) hoidetaan englanniksi. Osa haastateltavista käytti englantia myös työkavereiden kesken ja asiakkaiden kanssa.

koodaan englanniksi koska se on vaan, kuuluu niinku miten se nyt suomeksi best practices

joo et tavallaan vois sanoa et jos se tieto ei tallennu mihinkään niin mä käytän suomee, mut just jos mä teen jotain dokumentteja tai muuta niin ne on aina englanniksi

aina ku jotain kehitetään niin se kirjoitetaan englanniksi

Muita kieliä pidettiin hyödyllisinä ja ikään kuin bonuksena. Kolme haastateltavaa mainitsi tarvitsevansa ruotsia työssään esimerkiksi lukiessaan yritysraportteja, joutuessaan tutustumaan vanhoihin ruotsinkielisiin kaupunkidokumentteihin tai tehdessään yhteistyötä ruotsalaisten kanssa. Kollegan äidinkieltä käytettiin myös esimerkiksi tervehtiessä heitä tai

osallistuessa keskusteluun. Vieraskielisten tekstien lukemisessa auttoi vähäininkin kielitaito.

Kynnys lähteä puhumaan muita kieliä kuin englantia oli monilla korkea. Haastateltavat pelkäsivät virheitä, eikä moni ollut halukas käyttämään muita kieliä kuin suomea ja englantia, koska he ajattelivat sen edellyttävän hyvää osaamista. Todellisuudessa vuorovaikutustilanteissa voi kuitenkin pärjätä vähäiselläkin kielitaidolla ja tarvittaessa kaikki saatavilla olevat resurssit, kuten eleet, ilmeet, kuvat, esineet ja tukimateriaalit, voidaan ottaa käyttöön oman viestin selventämiseksi ja vahvistamiseksi. Kirjallisessa viestinnässä apukeinoina käytetään esimerkiksi visuaalisia elementtejä, joita sijoitetaan tekstin lomaan tukemaan vieraskielistä tekstiä. PowerPoint-esitystä käytetään silloin, kun halutaan esittää asiaa tiiviissä muodossa yhdistäen tekstiä ja kuvaa – diaesityksen tehtävä ei siis ole välttämättä ainoastaan tukea suullista esitystä, vaan sitä voidaan käyttää myös kirjalliseen raportointiin.

Muiden kielten kuin englannin osaaminen voi olla merkittävä tekijä työn saannissa (ks. Vaattovaara 2017) ja myyntitilanteissa. Saksa, ranska ja kiina nousivat haastatteluissa kieliksi, joita olisi hyvä osata.

jos on asiakkaan kanssa illallisella vaikka ja jos pystyis kommunikoimaan saksaksi niin kyllä siinä tulis yhteistyö vielä paremmaksi, myyntivaiheessa on parempi että ois sitä saksan kielen taitoo

se (Kiina) on iso kasvava teollisuusmaa josta tulee varmasti myös tietotekniikka ja muuta tekniikkaosaamista yhä enemmän ja enemmän tulevaisuudessa

jos sä osaat kieliä, niin luultavasti tarvit niitä joskus, et varsinki jos on joku vähä harvinaisempi kieli niin se voi olla et sä oot ainut siellä työpaikalla joka osaa sitä kieltä

Osa haastateltavista kehitti kielitaitoaan omalla ajallaan ja esimerkiksi opiskeli Duolingo-sovelluksen avulla saksaa, espanjaa tai ranskaa.

Viestintähaasteet työelämässä

Oman työn esittäminen muille on keskeinen taito työelämässä (ks. Koljonen 2018), jolloin kohdeyleisön tunteminen on tärkeää. Eräs haastateltava kertoo kehittyneensä ymmärtämään dokumenttien kohdeyleisön ja sen, millaisella tarkkuudella asioita tulee dokumentteihin kuvata. Yksi merkittävä haaste työelämän viestinnässä on teknisen asian välittäminen ei-asiantuntijalle – ei ainoastaan englanniksi, vaan myös suomeksi. Haaste on myös ymmärtää oman alan asiantuntijaa, kuten professoria. Yksi haastateltavista kuvaa vuorovaikutusta välillä ”tosi kryptiseksi”. Myös tuntematon kohdeyleisö tekee viestinnästä haastavaa:

välillä ku mä tein sitä käyttöohjetta niin ku ei tiedä et kuka sitä tulee lukemaan niin välillä ei tiedä et kuinka itsestään selvi asioita pitää laittaa

Esimerkiksi teknisen asiantuntijan tehtävässä tekniseen aiheeseen liittyvä kysymys pitää alustaa eri tavalla kuin ns. vertaisen kanssa kommunikoidessa. Jos vastapuolen (esimerkiksi tuotekehityksestä vastaavien bisnesmanagereiden) ei tarvitse tuntea teknisiä yksityiskohtia, niitä ei käsitellä:

että mun mielestä on tärkeää se että mä en näitä ei asiaan perehtyneitä henkilöitä en rasita tällasella teknisellä jargonilla tai turhilla yksityiskohdilla

Hyviä strategioita, joiden avulla esimerkiksi asiakkaat ymmärtävät teknistä puhetta paremmin, ovat havainnollistavat kuvat, mahdollisimman jäsennelty esitys ja metaforat.

hyvä taktiikka mikä kannattaa pitää mielessä jatkoaki ajatellen et selittää jonku asian ja sitten sanoo et selitä se mulle niinku sä sen ymmärsit niin siitä ehkä tulee se syvempi ymmärrys

Välillä voi olla hankala päättää, milloin kieli on tarpeeksi helppoa, mutta ei kuitenkaan vastapuolen näkökulmasta liian alentavaa.

Ne haastateltavat, joilla oli kokemusta viestinnästä eri kulttuuritaustoista tulevien kanssa, mainitsivat haasteeksi toimintakulttuurien ja käyttäytymisen erot. Lähi-Idästä ja Aasiasta (erityisesti Intiasta) tulevien henkilöiden kanssa oli haasteita: yksi haastateltavista ihmetteli, kuinka perjantaina sähköpostitse sovittu asia ei enää lainkaan pätenyt maanantaina. Suullisessa viestinnässä puolestaan aksentti aiheutti hankaluuksia. Eräs haastateltava kertoi välttelevänsä puhelinkeskusteluja englanniksi, koska silloin yhteisymmärryksen syntyminen voi olla haastavampaa. Sähköpostia käytettiin varmistuskanavana jo siitäkin syystä, että siitä jää molemmille osapuolille mustaa valkoisella.

Jokainen työelämäänsä siirtynyt on varmasti joissakin tilanteissa todennut oman kokemattomuutensa ja tarvetta asioiden oppimiseen. Haastateltujen mainitsemat haasteet liittyivät yllämainittuihin viestintätilanteisiin ja epävarmuuteen esimerkiksi siitä, mahtaako esitys asiakkaalle onnistua, saako sanottua haluamansa ja miten kommunikoida tuntemattoman asiakkaan kanssa. Työelämäänsä siirtyvän pitää rakentaa oma ammatti-identiteettinsä pala palalta. Ajan myötä käytännöt tulevat tutuiksi ja kokeneemmilta työtovereilta opitaan esimerkiksi palaveri- ja esityskäytäntöjä.

Koulutuksen eväät työelämään

Moni haastateltava koki koulutuksen antaneen hyvät eväät työelämään, vaikka paljon oppimista tapahtuukin työelämässä ja varsinaista työtä tekemällä (ks. myös Piri 2017). Opinnoissa toteutetut autenttiset, työelämän tilanteita muistuttavat ryhmä- ja projektityöt, esitykset ja esitelmät valmentavat työelämän vuorovaikutustilanteisiin.

koulussakin tulee autenttisia tilanteita, kuitenkin tehdään projektityötä ja näin niin ei se hirveesti eroa siitä meiningistä mikä on firmassa kun tehdään projektia ryhmässä, oikeesti ihan samanlainen asia

Jotakin koulutus voisi kuitenkin tarjota lisää. Karttuneen työkokemuksen perusteella haastateltavat kokivat tarvitsevansa työkaluja teknisen asian selittämiseen tekniikan alaa tuntemattomalle ihmiselle, työkaluja sopivan viralliseen viestintään ja perusargumentointitaitoja:

pitäis olla enemmän väittelyitä, mielenpiteen ilmaisua jo lukiossa, sen opettelua että pystyy perustelemaan et miks jotain kantsii olla miks jotain kantsii tehdä

Lisäksi kaivattiin tietoa siitä, miten myydä oma idea:

et tää on ehkä se et osataan se asia mut se puoli mitä ei arvosteta tarpeeks on se et se pitää osata myös myydä ja esittää

Korkeakoulujen kielen ja viestinnän kursseilla harjoitetaan erityisesti monia näitä taitoja, mutta haasteena oli usein sovittaa kurssit osaksi opintoja. Esimerkiksi kielikurssien vaatima läsnäolopakko saattoi olla esteenä kurssivalinnalle. Verkko- ja itsenäiset kurssit voivat tarjota tähän ratkaisun. Haastatteluista kuitenkin välittyi se, että opinnot kokonaisuudessaan valmentavat kielten käyttöön ja viestintään työelämässä, vaikka tätä ei välttämättä tiedosteta.

Lopuksi

Vaikka tällä tutkimuksella saadaan tietoa tekniikan alan korkeakouluopiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kielten opiskelusta, käytöstä ja kokemuksista sekä opinnoissa että oman alan työtehtävissä, sen pohjalta ei voida tehdä laajoja yleistyksiä. Haastateltavat edustavat eri aloja ja yksilöllisiä opinto- ja urapolkuja. Pitkäaikaistutkimus voi antaa laajempia viitteitä yksilöiden viestintätaitojen kehittymisestä ja oppimisesta työelämässä sekä työssä koetuista haasteista (ks. Räisänen 2014). Kuten Ammatilliset viestintärepertuaarit -tutkimushankkeessa vuodesta 2003 seuratut tekniikan alan ammattilaiset, mahdollisesti nämäkin haastateltavat (tai osa heistä) siirtyvät asiantuntijatehtävistä esimies- ja johtotehtäviin tai yrittäjiksi. Tällöin viestintään useampien sidosryhmien kanssa ja viestintärepertuaariin liittyvät johtamis- ja markkinointitaidot sekä virallisemmat ja julkisemmat viestintätilanteet, joita opitaan työelämän aidoissa tilanteissa. Kuten eräs pitkäaikaistutkimuksen osallistuja kertoo, johtajuutta ja esimiesviestintää on oppinut seuraamalla muita johtajia ja istumalla johtajan pallilla. Uusiin tilanteisiin ja rooleihin mukautuminen on tärkeää, ja kokemuksen ja ajan myötä kehittyvä perusvarmuus toimia uusissa tehtävissä. Kieli- ja viestintätaito joustaa ja muuttuu tässä prosessissa.

Haastatteluissa korostuu, että työelämän viestintätaito käsitetään laajaksi taitorepertuaariksi, joka sisältää monia yhteen nivoutuvia osataitoja, kuten

kieli-, vuorovaikutus- ja kulttuuriset taidot, multimodaaliset resurssit, ammattiosaaminen sekä mukautuminen muuttuvaan työelämään. Useissa haastateltavien vastauksissa näkyy ero siinä, miten kielitaito koetaan (mekaanisena kielen osaamisena) ja mitä kielitaito oikeassa elämässä tarkoittaa. Monet haastateltujen mainitsevat haasteet liittyvät eroihin viestintätottumuksissa eri kulttuurien ja ammattiryhmien välillä eivätkä niinkään itse mekaaniseen kielitaitoon. Haastatteluiden pohjalta herää kysymys siitä, minkälaista kielitaitoa ja kielitaitokäsitystä koulutuksessa omaksutaan ja minkälaista taitoa pitäisi omaksua. On hyvä olla tietoinen siitä, että jokainen opettaja, kouluttaja, työnjohtaja tai esimies välittää omalla esimerkillään kuvaa tietyn kontekstin normatiivisesta vuorovaikutus- ja kielitaidosta. Kieli- ja viestintätaidot ovat osa elinikäistä oppimista, ja niitä omaksutaan koko ajan lisää. Monikielisyys ja monipuolinen viestintäosaaminen on syytä nostaa tärkeiksi teemoiksi tulevaisuuden työntekijöiden osaamiseen liittyvissä keskusteluissa.

Tiina Räisänen on tutkijatohtori ja Marianna Karjalainen toimii tutkimusavustajana Kieli- ja viestintätieteiden laitoksella Jyväskylän yliopistossa.

Lähteet

Arola, M. (toim.) 2017. *Eväitä työelämään. Kuusi tapaa lisätä korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksia*. Sitran selvityksiä 123.

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) 2014. *Kielitaito on kilpailuetu*. <https://ek.fi/wp-content/uploads/Henko-2014.pdf>

Huhta, M., Vogt, K., Johnson, E. & Tulkki H. 2013. *Needs analysis for language course design – a holistic approach to ESP*. Cambridge University Press.

Huhta, M. 2010. *Language and communication for professional purposes*. Helsinki University of Technology. Väitöskirja. Espoo: Yliopistopaino.

Koljonen, T. 2018. Sosiaaliset matemaatikot vievät pian työpaikat. *Keski-Uusimaa* 13.3.2018.

Lehtonen, T. & Karjalainen S. 2008. University graduates' workplace language needs as perceived by employers. *System* 36, 492–503.

Piri, A. 2017. TEK Graduate survey 2016. https://www.tek.fi/fi/cmris/browser?id=workspace%3A//SpacesStore/1760e9fa-ff7c-4410-8586-62df83dd5d9b&filename=cmrisattachments/Tulosesitys_Seminaari_v2.pdf

Pyykkö, R. 2017. *Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivarojen tilasta ja tasosta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-535-8>

Räisänen, T. 2014. Haasteita ja onnistumisia – suomalaisen insinöörin ajan myötä rakentuva viestintärepertuaari. Teoksessa Mutta, M., P. Lintunen, I. Ivaska & P. Peltonen (toim.) AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia nro 7. Jyväskylä: Soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA ry.

Räisänen, T. 2013. *Professional communicative repertoires and trajectories of socialization into global working life*. Väitöskirja. Jyväskylä Studies in Humanities 216. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Sajavaara, A. 2010. Kieli- ja viestintätaidot korostuvat työelämässä. *Kielikello* 3. <https://www.kielikello.fi/-/kieli-ja-viestintataidot-korostuvat-tyoelamassa>

Salmi, S. 2018: Tulevaisuuden työelämässä menestyy se, jolla on hyvät tunnetaidot, sanoo psykologi – Näin kehität tunnetaitojasi. *Helsingin Sanomat* 14.1.2018. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000005521510.html>

Suomalaisen työn liitto 2017: *Tutkimus: Tulevaisuuden työelämässä korostuu teknologian käyttö*. Tiedote 25.9.2017. <https://suomalaintyo.fi/2017/09/25/tutkimus-tulevaisuuden-tyoelamassa-korostuu-teknologian-kaytto/>

Tikka, T. 2016. Kun kone ottaa ohjat. Teoksessa Andersson, C., Haavisto, I., Kangasniemi, M., Kauhanen, A., Tikka, T., Tähtinen, L & Törmänen, A. (toim.) *Robotit töihin. Koneet tulivat – mitä tapahtuu työpaikoilla?*, s. 56–81. EVA raportti. Helsinki: Taloustieto Oy.

Vaattovaara, J. 2017. Akateemisten asiantuntijoiden kertomaa: viestintä, kielitaito ja kielitietoisuus asiantuntijatyössä. Teoksessa Latomaa S., Luukka E. & Lilja N. (toim.) *Kielitietoisuus eriarvoistuvassa yhteiskunnassa - Language awareness in an increasingly unequal society*, s. 298–319. AFinLAN vuosikirja 2017. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 75. Jyväskylä: Soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA ry.

kuuluu seuraaviin kategorioihin:

- [monikielisyys](#)
- [työelämä](#)
- [työelämän kielitaito](#)
- [viestintätaidot](#)